

**Folyadékfázisú relaxációs folyamatok tanulmányozása a
szolvatált elektron modelljének kvantum
molekuladinamikai szimulációjával**

Doktori Értekezés

Túri László
ELTE TTK, Kémiai Intézet
Budapest
2006

© 2006

TÚRI LÁSZLÓ

Minden jog fenntartva

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A dolgozat létrejöttéért számos kollégámnak szeretném köszönetem kifejezni, különösképpen azért az intellektuális élményért, amit a közös tudományos kutatómunka, a közös gondolkodás során kölcsönösen megtapasztaltunk. Közülük is kiemelném külföldi partnereim, Daniel Borgis-t és Peter J. Rossky-t, hazai kollégáim közül pedig Jedlovsky Pált és Keszei Ernőt, de szeretnék megemlékezni korábbi és jelenlegi hallgatóim, Mináry Péter, Harsányi Ildikó és Madarász Ádám közreműködéséről is.

Külön köszönettel tartozom a különböző forrásokból származó kutatási támogatásokért, az OTKA kutatási támogatásokért (F19474, F31966, T49715), az OTKA utazási támogatásokért és ösztöndíjakért (W15439, W15440, U31266, P31474, U40239), valamint különböző ösztöndíjakért, melyek kutatómunkám segítettek, a Magyary Zoltán Ösztöndíjért (AMFK, 1994), a Széchenyi Professzori Ösztöndíjért (MKM, 1999), a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjért (OM, 2000, 2003), és a Bolyai János Ösztöndíjért (MTA, 2003).

Neked, meg a Fiúknak

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	iii
TARTALOMJEGYZÉK	v
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	x
ÁBRÁK JEGYZÉKE	xi
I. BEVEZETÉS	1
II. A SZOLVATÁLT ELEKTRONRÓL	9
III. A KEVERT KVANTUMOS-KLASSZIKUS MOLEKULADINAMIKAI MÓDSZER	16
III.1. A módszer származtatása, alapvető jellemzői	16
III.2. A munka során alkalmazott szimulációk lényeges elemei	27
IV. METODIKAI VIZSGÁLATOK	33
IV.1. Egy MD szimulációkban alkalmazható elektron-víz molekula pseudopotenciál bevezetése	34
IV.1.a. A pseudopotenciál-elmélet alapjai	35
IV.1.b. A számítási modell	38
IV.1.c. Az egzakt pseudo-hullámfüggvény	41
IV.1.d. A pseudo-Hamilton-operátor lokális közelítéseiről	45

IV.1.e. Az elektron-víz molekula pszeudopotenciál parametrizálása	47
IV.2. A kevert kvantumos-klasszikus molekuladinamikai szimulációk eredményeinek kvantummechanikai korrekciója. I. Nem-adiabatikus elektronátmenetek sebességének számítása időkorrelációs függvények használatával	54
IV.2.a. A Fermi-aranyszabály alternatív kifejezése	54
IV.2.b. A Fermi-aranyszabály klasszikus közelítése	57
IV.2.c. Az elektronátmenet sebessége klasszikus kifejezésének kvantálása	59
IV.3. A kevert kvantumos-klasszikus molekuladinamikai szimulációk eredményeinek kvantummechanikai korrekciója. II. Nem-adiabatikus elektronátmenetek sebessége és a dekoherencia függvény	62
IV.3.a. A Fermi-aranyszabály kifejezése Gauss-hullámcsomagokkal	62
IV.3.b. A dekoherencia függvény	64
V. VÍZBEN ÉS METANOLBAN SZOLVATÁLT ELEKTRON KVANTUM MOLEKULADINAMIKAI SZIMULÁCIÓI	68
V.1. Egyensúlyi és nem-egyensúlyi, alapállapotú, metanolban szolvatált elektron tulajdonságainak kvantum molekuladinamikai szimulációi	70
V.1.a. A szimulációs módszer	70
V.1.b. Az alapállapot energetikája, elektronszerkezete	72
V.1.c. A szolvátburok szerkezete	75
V.1.d. Egyensúlyi optikai spektroszkópia	78

V.1.e. Az oldószer mozgási módusainak és az elektron energiaszintjeinek csatolásáról	81
V.1.f. Alapállapotú szolvatált elektron nem-egyensúlyi szolvatációja: lineáris válaszelmélet és a hidrogénkötések dinamikája	85
V.2. Egyensúlyi, alapállapotú hidratált elektron tulajdonságainak kvantum molekuladinamikai szimulációja	93
V.2.a. A szimulációs módszer	93
V.2.b. Eredmények: energetika, szerkezet, spektroszkópia	97
V.3. Metanolban szolvatált elektron fotogerjesztési kísérletének molekuladinamikai szimulációja	102
V.3.a. A szimulációs módszer	102
V.3.b. Az individuális nem-adiabatikus trajektóriák jellemzése	104
V.3.c. Nem-adiabatikus átmenetek, az elektronállapotok energiakülönbsége és a szolvatációs dinamika	108
V.3.d. A gerjesztett állapot élettartama	111
V.4. A dekoherencia függvény jellemzése gerjesztett állapotú, metanolban szolvatált elektron alapállapotba történő elektronátmenete során	114
V.4.a. A szimulációs módszer	115
V.4.b. A dekoherencia függvény kiszámításához szükséges mennyiségek, a koordináta-rendszer definíciója	116
V.4.c. A szemiklasszikus dekoherencia függvény vizsgálata	119

V.5. Kvantált idő-korrelációs függvény közelítés nem-adiabatikus átmeneti sebességek kiszámítására: alkalmazás vízben és metanolban szolvatált elektronra	131
V.5.a. A szimulációs módszer	131
V.5.b. Az elektronátmenet sebessége: klasszikus eredmények	136
V.5.c. Az elektronátmenet sebessége: kvantált eredmények időtartománybeli összegzése	138
V.5.d. Kvantált korrelációs függvények és kvantált átmeneti sebességek: a dekoherencia függvény	141
V.5.e. Kvantált korrelációs függvények és kvantált átmeneti sebességek: frekvenciatartománybeli sebességi kifejezések	143
V.5.f. Kvantált korrelációs függvények és kvantált átmeneti sebességek: diszkusszió	145
VI. VÍZKLASZTER ANIONOK TANULMÁNYOZÁSA KEVERT KVANTUMOS-KLASSZIKUS MOLEKULADINAMIKAI SZIMULÁCIÓKKAL	151
VI.1. A negatívan töltött vízklaszterek tanulmányozásának kísérleti és elméleti előzményei	151
VI.2. A vízklaszter anionok méret- és hőmérsékletfüggő tulajdonságainak szimulációja	155
VI.2.a. A szimulációs módszer	155
VI.2.b. A szimuláció eredményei	156
VI.2.c. Az eredmények extrapolációja tömbfázisra	163

VI.2.d. Diskusszió	167
VI.3. Semleges vízklaszterek elektron lokalizációs helyeinek analízise kevert kvantumos-klasszikus módszerrel	168
VI.3.a. A szimulációs módszer	169
VI.3.b. Számítási eredmények	170
VI.3.c. Diskusszió	179
VII. TOVÁBBI KUTATÁSI IRÁNYOK	181
VII.1. Metodikai jellegű vizsgálatok	181
VII.1.a. A hidratált elektron abszorpciós spektrumának kvantálása	181
VII.1.b. Nem-adiabatikus elektronátmenet csatolási mátrixelemeinek és az energiakülönbség kapcsolatának felderítése	182
VII.2. Vízklaszter anionok dinamikájának további vizsgálata	183
VII.2.a. A felületi és a belső állapotú vízklaszter anionok stabilitásának vizsgálata esernyő mintavételezési technika segítségével	183
VII.2.b. Nanoméretű klaszterekben és határfelületeken kialakuló felületi és belső elektronállapotok dinamikájának vizsgálata	186
VIII. ÖSSZEFOGLALÁS	187
IX. REFERENCIÁK	198

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat. Az elektron-víz molekula pszeudopotenciál optimált paramétereit. A mértékegységek atomi egységekben vannak megadva.

49

2. táblázat. A hidratált elektron alapállapotának energiája egy reprezentatív oldószer konfiguráció mellett az elektron reprezentálására használt rács méretének ($L_{gr}=f_{box} \cdot L_{sim}$, ahol $L_{sim}=36,3 \text{ \AA}$), a rácspontok számának ($N=M^3$) és a potenciál levágási távolságának (r_{cutoff}) függvényében.

95

3. táblázat. Egyensúlyi, gerjesztett állapotú, vízben és metanolban szolvatált elektron elektronátmenetére vonatkozó energiakülönbségek és csatolási mátrixelemek átlagai, valamint azok fluktuációi. A q alsó index a harmonikus közelítésben kvantált mennyiségeket jelöli. Minden mennyiség fs mértékegységben van megadva.

134

4. táblázat. Egyensúlyi, gerjesztett állapotú, vízben és metanolban szolvatált elektron elektronátmenetére vonatkozó klasszikus és kvantumos élettartamok. A kvantált mennyiségek számítása a harmonikus (H) vagy a standard (S) közelítésben készült. A klasszikus fázisvesztési időket és a harmonikus közelítésben számított dekoherencia időket is feltünteti a táblázat. Minden mennyiség fs mértékegységben van megadva.

140

ÁBRÁK JEGYZÉKE

IV-1. ábra. Az extra elektron első állapotának (alapállapotának) elektronsűrűsége az SE közelítésben (a (IV/1) egyenlet megoldása, szaggatott görbe). Az ábra feltünteti az egzakt pszeudo-hullámfüggvény elektronsűrűségét is (folytonos görbe), lásd később. A mértékegységek atomi egységekben vannak feltüntetve.

41

IV-2. ábra. Az extra elektron alapállapotának elektronsűrűsége az SE közelítésben használva a (IV/8) egyenletben definiált lokalizáló potenciált (a (IV/9) egyenlet megoldása, szaggatott görbe). Az ábra feltünteti az egzakt pszeudo-hullámfüggvény elektronsűrűségét is (folytonos görbe). A mértékegységek atomi egységekben vannak feltüntetve.

42

IV-3. ábra. Az extra elektron alapállapotának elektronsűrűsége az LR-SCE lokális közelítésben, használva a (IV/10)-(IV/12) egyenletben definiált lokális potenciálokat (szaggatott görbe). Az ábra feltünteti az egzakt pszeudo-hullámfüggvény elektronsűrűségét is (folytonos görbe). A mértékegységek atomi egységekben vannak feltüntetve.

47

IV-4. ábra. Az extra elektron teljes potenciális energiája egyetlen vízmolekula terében a statikus kicserélődési (SE) közelítésben.

49

IV-5. ábra. Az extra elektron alapállapotának elektronsűrűsége az SE közelítésben, használva a (IV/8) egyenletben definiált lokalizáló potenciált és az illesztett pseudopotenciált (szaggatott görbe). Az ábra feltünteti az egzakt pszeudo-hullámfüggvény elektronsűrűségét is (folytonos görbe). A mértékegységek atomi egységekben vannak feltüntetve.

50

IV-6. ábra. Az extra elektron teljes potenciális energiájának lokális tagjai egyetlen vízmolekula terében a statikus kicserélődési közelítésben: az elektrosztatikus tag (pontosított-szaggatott görbe), a lokális taszítási tag (pontosított görbe) és a lokális kicserélődési potenciál (szaggatott görbe).

51

IV-7. ábra. A polarizációs potenciál hozzájárulása (szaggatott görbe) az extra elektron teljes potenciális energiájához (folytonos görbe).

53

V-1. ábra. Az egyensúlyi, alapállapotú szolvatált elektron első hat sajátértékének időbeli változása flexibilis metanolmolekulákból álló klasszikus fürdőben

72

V-2. ábra. Az egyensúlyi, alapállapotú szolvatált elektron alapállapotának és első (nem betöltött) gerjesztett állapotának elektroneloszlását jellemző kontúrábra. A négyzetek oldala 10 Å hosszúságú.

73

V-3. ábra. Az egyensúlyi, alapállapotú szolvatált elektron inerciasugarának változása az idő függvényében flexibilis metanolmolekulákból álló klasszikus fürdőben.

74

V-4. ábra. Elektron-oxigén, elektron-hidrogén, és elektron-metil-csoport radiális páreloszlási függvények egyensúlyi, alapállapotú, metanolban szolvatált elektronra vonatkozóan flexibilis (folytonos görbe) és merev (szaggatott görbe) molekulákat tartalmazó klasszikus fürdőben

75

V-5. ábra. Az oldószer elektronhoz viszonyított orientációját jellemző szögek koszinuszainak eloszlásfüggvényei flexibilis (folytonos görbe) és merev (szaggatott görbe) metanolmolekulákat tartalmazó klasszikus fürdőben. A felső ábra a dipólusmomentum orientációját, az alsó ábra az O-H kötés irányultságát jellemzi.

77

V-6. ábra. Az egyensúlyi, alapállapotú, metanolban szolvatált elektron számított abszorpciós spektruma (folytonos görbe) és a kísérletileg meghatározott spektrum (szaggatott görbe). A számított görbe alatti sávok a három *s-p* átmenet hozzájárulásait jelzik a számított spektrumhoz.

78

V-7. ábra. Az egyensúlyi, alapállapotú, metanolban szolvatált elektron inerciasugara és az átlagos *s-p* energiakülönbség közötti korreláció.

80

V-8. ábra. A metanolban szolvatált egyensúlyi, alapállapotú elektron aszimmetria paramétere és a *p*-típusú gerjesztett állapotok felhasadása közötti korreláció.

81

V-9. ábra. Sebesség autokorrelációs függvények Fourier-transzformáltjai a metanolban szolvatált elektron rendszerben (felülről lefelé haladva) a metanolmolekula tömegközéppontja, a metil-csoport, a hidroxil-csoport hidrogénje és az oxigénatom sebességére vonatkoztatva. Az intenzitások önkényes egységekben vannak feltüntetve.

83

V-10. ábra. A metanolban szolvatált elektron alapállapotú energiája fluktuációinak Fourier-transzformáltja (bal oldali ábra), valamint az átlagos s - p energiakülönbség fluktuációinak Fourier-transzformáltja (jobb oldali ábra).

85

V-11. ábra. A metanolban szolvatált elektron egyensúlyi és nem-egyensúlyi válaszfüggvényei: a tiszta oldószerre vonatkozó egyensúlyi függvény (alsó folytonos görbe), a szolvatált elektronra vonatkozó egyensúlyi függvény (felső folytonos görbe), az elektronszolvatáció nem-egyensúlyi válaszfüggvénye (szaggatott görbe).

88

V-12. ábra. A metanolban szolvatált elektron inerciasugarának időbeli változása nem-egyensúlyi relaxáció során.

90

V-13. ábra. A metanolban szolvatált elektront körülvevő első szolvátburok hidrogénkötéses dinamikája: koordinációs szám (pontosított görbe), n_2 (folytonos görbe), n_1 (szaggatott görbe).

92

V-14. ábra. Elektron-hidrogén (folytonos görbe) és elektron-oxigén (szaggatott görbe) radiális páreloszlási függvények egyensúlyi, alapállapotú hidratált elektronra vonatkozóan.

98

V-15. ábra. Hidratált elektron abszorpciós spektruma. A nagyobb ábra a számolt spektrumot mutatja a három s - p átmenetnek megfelelő hozzájárulásokkal. A kisebb ábra a számított görbére (folytonos görbe) és a kísérleti spektrumra illesztett (szaggatott görbe) Gauss-Lorentz függvényt mutatja.

99

V-16. ábra. Hidratált elektron egyensúlyi válaszfüggvényei: az alapállapot energiája fluktuációinak autokorrelációs függvénye (folytonos vonal), az alapállapot és az első gerjesztett állapot közötti energiakülönbség fluktuációinak autokorrelációs függvénye (szaggatott görbe).

101

V-17. ábra. Metanolban szolvatált elektron sajátenergiáinak időbeli változása (alternáló folytonos és szaggatott görbék) egy tipikus fotogerjesztési trajektória mentén. A betöltött állapotot a háromszögek jelzik. Az elektron a $t=0$ időpillanatban gerjesztődik az első gerjesztett állapotba.

105

V-18. ábra. Metanolban szolvatált elektron sajátenergiáinak időbeli változása egy kevésbé tipikus fotogerjesztési trajektória mentén. Vegyük észre a gyors le-fel-le nem-adiabatikus átmeneti szekvenciát 700 fs környékén.

107

V-19. ábra. Metanolban szolvatált elektron sajátenergiáinak időbeli változása egy tipikus fotogerjesztési trajektória mentén, melyben az elektront a második p -állapotba gerjesztjük.

107

V-20. ábra. Az extra elektron alapállapota és az első gerjesztett állapot energiájának különbsége sokaságátlagos. Folytonos görbe: az elektron kezdetben az alapállapotot tölti be, $t=0$ időpillanatban történik a fotogerjesztés. Szaggatott görbe: az elektron kezdetben az első p -állapotot tölti be, $t=0$ időpillanatban történik a nem-adiabatikus elektronátmenet.

108

V-21. ábra. A fotogerjesztést (felső folytonos görbe) és a nem-adiabatikus átmenetet követő (alsó folytonos görbe) relaxációhoz tartozó nem-egyensúlyi válaszfüggvények. Az egyensúlyi alapállapothoz tartozó egyensúlyi válaszfüggvényt a pontozott görbe ábrázolja.

110

V-22. ábra. Gerjesztett állapotú, metanolban szolvatált elektron túlélési valószínűségfüggvénye. A hisztogram azon trajektóriák arányát mutatja, melyekben az elektron a gerjesztett állapotot tölti be. Az illesztett szaggatott görbe egy nem-lineáris paraméterbecslési eljárás eredménye (lásd alább). A felső sarokban a megfelelő átmeneti valószínűsűrsűrűség-függvény látható.

112

V-23. ábra. A szemiklasszikus dekoherencia függvény valós része QNM/ET (folytonos görbe), QNM/HT (szaggatott görbe) és CC/HT (pontozott görbe) reprezentációban. A felső kis ábra az egyes trajektóriák hozzájárulását mutatja QNM/ET reprezentációban.

120

V-24. ábra. A szemiklasszikus dekoherencia függvény (QNM/ET, folytonos görbe) közelítései: a dekorrelációval közelített függvény ((V/12) egyenlet, szaggatott görbe) és az átfedési közelítésben számított függvény ((V/14) egyenlet, pontozott görbe).

122

V-25. ábra. A dekoherencia függvény (V/15) egyenletnek megfelelő hozzájárulásai: $\langle D_x(t) \rangle$ (pontosított görbe), $\langle D_p(t) \rangle$ (pont-vonal görbe) és a $\langle D_{xp}(t) \rangle$ tag valós része (vonal-pont-pont görbe). A három függvény szorzata adja a szaggatott görbével jelzett függvényt. Az egzakt függvényt folytonos görbe tünteti fel.

123

V-26. ábra. Individuális magmódusok hozzájárulásai a dekoherencia függvény pozíció és impulzus szerinti komponenseihez az (V/16) egyenlet szerint. A felső ábra a $\langle d_{i,x}(t) \rangle$ hozzájárulások, az alsó a $\langle d_{i,p}(t) \rangle$ tagok szerepét illusztrálja.

125

V-27. ábra. Individuális magmódusok hozzájárulásai a dekoherencia függvény pozíció és az impulzus szerinti komponenseihez az (V/16) egyenlet szerint rövid időknél. A felső ábra a $\langle d_{i,x}(t) \rangle$ hozzájárulások, az alsó a $\langle d_{i,p}(t) \rangle$ tagok szerepét illusztrálja.

126

V-28. ábra. A dekoherencia függvény különböző közelítései: az ST közelítésben egzakt hőmérsékletfüggéssel számított függvény (szaggatott görbe), ST függvény a magas hőmérsékleti limitben (pontosított görbe) és az (V/17) egyenlet szerinti t^4 tagot is tartalmazó függvény (pont-vonal görbe). Az egzakt függvényt folytonos görbével ábrázoltuk.

127

V-29. ábra. Az individuális magmódusok d_i hozzájárulásai a dekoherencia függvényhez az ST közelítésben.

128

V-30. ábra. Az egyensúlyi, gerjesztett állapotú, metanolban szolvatált elektron alapállapotba történő elektronátmenetét követő oldószer relaxációra jellemző egyensúlyi (folytonos görbe) és nem-egyensúlyi válaszfüggvények (szaggatott görbe).

130

V-31. ábra. A gerjesztett állapotú, vízben (felső ábra) és metanolban (alsó ábra) szolvatált elektron egyensúlyi trajektóriájának 10 ps hosszú részlete. Az ábrákon a felső görbe az energiakülönbségnek megfelelő frekvenciát, az alsó, az átfedés elkerülésére) a nem-adiabatikus csatolás abszolút értékének negatívját mutatja.

133

V-32. ábra. A gerjesztett állapotú, vízben (felső ábra) és metanolban (alsó ábra) szolvatált elektron energiakülönbség autokorrelációs függvénye.

134

V-33. ábra. A gerjesztett állapotú, vízben (felső ábra) és metanolban (alsó ábra) szolvatált elektron csatolási mátrixeleme autokorrelációs függvényének spektrális sűrűsége.

135

V-34. ábra. Egyensúlyi, gerjesztett állapotú, vízben (felső ábra) és metanolban (alsó ábra) szolvatált elektron elektronátmenetére vonatkozó klasszikus reaktív fluxus. Numerikus integrálás eredménye (körök) és az (V/20) egyenlettel közelített függvény (folytonos görbe).

137

V-35. ábra. Kvantum reaktív fluxus korrelációs függvény vízre (felső ábra) és metanolra (alsó ábra). A numerikus integrálás eredménye (a (IV/37) egyenlet szerint, folytonos görbe), az (V/21) egyenlet közelítései szerint számolt függvény (szaggatott görbe) és a klasszikus eredmény (pont-vonal görbe).

139

V-36. ábra. Vízre (felső ábra) és metanolra (alsó ábra) vonatkozó frekvenciafüggő átmeneti sebességek. A folytonos görbe a harmonikus közelítés kvantált eredményeit illusztrálja, míg a vonal-pont görbe a standard kvantálási séma hozzájárulásait mutatja ((IV/35)-(IV/37) egyenletek). A szaggatott görbe az (V/30) egyenlet Gauss-típusú ablakfüggvénye.

144

V-37. ábra. Egyensúlyi, gerjesztett állapotú hidratált elektron $P(\Omega)$ energiakülönbség valószínűségi eloszlása (felső ábra folytonos vonal), közelítése Gauss-függvénnyel (felső ábra, szaggatott vonal) és V_{12}^2 átlaga adott Ω energiakülönbség mellett.

146

V-38. ábra. Egyensúlyi, gerjesztett állapotú hidratált elektron élettartama az átlagos energiakülönbség függvényében: klasszikus eset (folytonos görbe), standard kvantálási séma (szaggatott görbe), harmonikus kvantálási séma (pontosított görbe) és harmonikus kvantálási séma az 5500 cm^{-1} feletti hozzájárulás elhagyásával (pont-vonal görbe).

147

VI-1. ábra. Vízklaszter anionok legkülső elektronjának vázlatos elektroneloszlása felületi és belső (hidratált elektronnak megfelelő) állapotban.

155

VI-2. ábra. Vízklaszter anionok jellemző geometriai paramétereinek (r_c folytonos görbe, r_c szaggatott görbe, R pontozott görbe) időbeli evolúciója belső (I) és felületi állapotokban (S).

157

VI-3. ábra. Vízklaszter anionok által stabilizált elektron alap- és első három gerjesztett állapota energiájának időbeli evolúciója.

158

VI-4. ábra. Az $n=45$ vízklaszter anion felületén lokalizálódott elektron alap- és első gerjesztett állapotának illusztrációja az elektron tartózkodási valószínűségének 80 %-át tartalmazó elektronsűrűségi izofelülettel.

159

VI-5. ábra. A $(\text{H}_2\text{O})_n^-$ vízklaszter anionok abszorpciós spektrumai három különböző nominális hőmérsékleten. A nyíl a hidratált elektron szimulált spektrumának maximumát jelzi 298 K-en.

160

VI-6. ábra. Felületi elektronállapotú $(\text{H}_2\text{O})_n^-$ vízklaszter anionok dipólusmomentuma három különböző nominális hőmérsékleten (■: 300 K, ▲: 200 K, ▼: 100 K).

162

VI-7. ábra. Belső elektronállapotú $(\text{H}_2\text{O})_n^-$ ($n=200$) vízklaszter anionok elektron-hidrogén (folytonos görbe) és elektron-oxigén (szaggatott görbe) nem-normált pátkorrelációs függvényei három hőmérsékleten.

163

VI-8. ábra. $(\text{H}_2\text{O})_n^-$ vízklaszter anionok abszorpciós spektrumainak maximumához tartozó energiaértékek (felső ábra) és a VDE értékek (alsó ábra) negatívja. A tele körök a felületi állapotokra vonatkozó különböző hőmérsékletekre vonatkozó adatok átlagai, míg a belső állapotokra vonatkozó összes eredményt feltüntettük (□: 300 K, Δ: 200 K, ∇: 100 K). A számolt adatokra illesztett folytonos egyenes mellett, a kísérleti adatokra illesztett szaggatott egyeneseket is feltüntettük. A tömbfázisú hidratált elektronra vonatkozó szimulált adatokat a telt csillag jelzi $n^{-1/3} = 0$ értéknél.

164

VI-9. ábra. Az extra elektron inerciasugara és kinetikus energiája $(\text{H}_2\text{O})_n^-$ vízklaszter anionokban három szimulációs hőmérsékleten ($\square$: 300 K, Δ : 200 K, ∇ : 100 K). A telt szimbólumok a felületi állapotokat, az üres szimbólumok a belső állapotokat jelölik. A szaggatott vonal a hidratált elektron szimulált inerciasugarát és kinetikus energiáját mutatja 298 K-en.

166

VI-10. ábra. Az $n=20$ (szaggatott-pontozott görbe), 45 (pontozott görbe), 104 (szaggatott görbe) és 500 (folytonos görbe) vízmolekulából álló semleges klaszterhez kötött extra elektron alapállapotú energiájának eloszlása $T=200$ K és 300 K hőmérsékleten.

173

VI-11. ábra. Semleges klaszterekhez kötött extra elektron átlagos alapállapotú energiája ($\blacksquare$: 300 K, $\blacktriangle$: 200 K).

173

VI-12. ábra. Semleges klaszterekhez kötött extra elektron átlagos inerciasugara ($\blacksquare$: 300 K, $\blacktriangle$: 200 K).

174

VI-13. ábra. A semleges klaszterekhez kötődő extra elektron alapállapotának energiája és inerciasugara közötti korreláció 200 K és 300 K hőmérsékleten.

175

VI-14. ábra. A vizsgált semleges klaszterekhez kötődő extra elektron átlagos alapállapotú energiája az inerciasugár négyzet átlaga inverzének függvényében. ($\blacksquare$: 300 K, $\blacktriangle$: 200 K).

176

VI-15. ábra. Különböző méretű semleges vízklaszterekhez kapcsolódó extra elektron alapállapotának átlagos energiája a semleges klaszter pillanatnyi átlagos dipólusmomentumának függvényében 300 K hőmérsékleten.

177

VI-16. ábra. A klaszter pillanatnyi dipólusmomentum vektora orientációjának eloszlása az extra elektronhoz viszonyítva $n=20$ (szaggatott-pontozott görbe), 45 (pontozott görbe), 104 (szaggatott görbe) és 500 (folytonos görbe) vízmolekulából álló semleges klaszterre 300 K hőmérsékleten.

177

VI-17. ábra. Az E_0-E_1 energiakülönbség eloszlási görbéje a teljesen relaxált anionban (szaggatott görbe) és az ütközés pillanatában formálódó anionban (folytonos görbe) az $n=104$, $T=300$ K esetre.

179

VII-1. ábra. Az $n=45$, $T=100$ K (felső ábra) és az $n=45$, $T=300$ K (alsó ábra) vízklaszter anionok szabadenergia-profilja.

184

VII-2. ábra. Az $n=200$, $T=300$ K vízklaszter anion szabadenergia-profilja.

185